

Entrevista al rector de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona

Per davant dels polítics

La gestió de Joan Martí Castells encarna l'esperit de les noves universitats catalanes: petites, però ambicioses, molt ambicioses. En aquesta entrevista ja ens en parla, però també de llengua i de nació.

Arribem al final del primer curs de la URV com a universitat independent. ¿Quina valoració en fa, d'aquest primer any de funcionament?

—El balanç és altament positiu, en el sentit que un any acadèmic és poc i en canvi l'equip de govern ha aconseguit de delimitar una sèrie de qüestions: mapes d'ensenyament, departaments, reglaments... Estem encara bastant entrebancats per les ubicacions, però malgrat tot, tant a Tarragona com a Reus, tampoc no ens hem quedat parats. Hem elaborat el Reglament de funcionament de la Universitat, les normes de permanència dels estudiants... Jo destacaria el suport del col·lectiu universitari, que ha estat molt entusiasmada i a la vegada crític, en el sentit positiu de la paraula.

—¿Els estudiants també?

—Sí, jo crec que no deixen de tenir una certa actitud d'escepticisme, que és una actitud general respecte als afers sociopolítics, però en les votacions i al claustre hi ha hagut una participació molt superior a la d'ocasions anteriors.

—Aquest ha estat l'any del boom de les noves universitats: Girona, Lleida, vostès...

—Aquest naixement de noves universitats s'ha de contemplar des d'una política universitària que faci entendre que no es pot estudiar tot a tot arreu. Cada universitat ha de tendir a unes especialitzacions d'acord amb el seu entorn, recursos humans, econòmics, etc. Seria dolent que féssim universitats repetides, perquè seria una pèrdua inútil de recursos.

—¿Quin futur tenen les universitats petites com la Rovira i Virgili?

—Actualment les universitats d'aquestes característiques són les que poden programar d'una forma més efectiva les necessitats d'una universitat moderna. Tanmateix, universitats d'aquestes dimensions només tenen l'alternativa de ser molt bones. Si no

ho són, desapareixen. Jo estic convençut que no fracassarem i que serem una universitat de gran categoria.

—¿Es diverteix fent de rector?

—Home, divertir-se diria que no és la paraula exacta. Em vaig adonant que és un treball molt fatigós. Però construir una universitat que resulta que està ubicada a les terres on jo vaig néixer i després de vint-i-cinc anys de dedicació a la vida universitària, doncs puc dir que és un treball molt interessant i que el faig amb molt de gust.

—És previsible doncs que vostè es presenti com a candidat a les pròximes eleccions a Rector de la Universitat...

—Previsible és que hi hagi de candidat qualsevol dels 34 catedràtics que hi ha a la universitat.

—¿Però vostè es presentarà?

—Encara no ho he decidit.

—¿Tarragona ha notat el fet de tenir una universitat independent?

—Jo diria que la ciutat ho ha notat moltíssim. Hi ha molta gent que em parla de la Universitat, i el que és interessant és l'opinió dels qui no són universitaris ni tenen familiars a la URV. I les opinions que sento són molt positives. Hem notat que hi ha hagut un canvi substancial des que es va crear la Universitat, hi ha un tall històric. Fins al punt que la Universitat a Tarragona s'ha convertit en el tema estrella, conjuntament amb el de la petroquímica, que està en primer lloc.

És evident, a més, que una universitat té incidències en una ciutat, a nivell econòmic, social, cultural i laboral. Nosaltres tenim ara 8.500 estudiants, més uns 550 professors, més tot el personal d'administració i serveis, i pensem arribar a un sostre de 10.000 o 12.000 estudiants. Per tant, en broma en broma, la comunitat universitària representa entre un 7% i un 10% de la població. La universitat ha de significar una transformació del medi més immediat, i ho significarà per a totes les comar-

ques tarragonines. Només cal veure com es barallen els alcaldes de Tarragona i Reus, però també altres ciutats d'aquestes comarques, per tenir centres de la Rovira i Virgili a les seves localitats. S'han adonat de la gran importància que té disposar d'un centre universitari per a reactivar la vida comunitària d'un municipi a tots els nivells.

—Vostè és un dels impulsors de la idea d'un Erasmus català, un programa d'intercanvi entre universitats dels Països Catalans. ¿D'on va sortir la idea?

—De la voluntat que les noves universitats, bàsicament les de Lleida, Girona i

Tarragona, ja que començàvem juntes i tenim unes dimensions semblants, fessin un intercanvi freqüent d'experiències. Que s'establís entre nosaltres una comunicació constant i especial. Això neix així, però immediatament ens adonem que podríem tirar endavant una iniciativa més ambiciosa: relacionar-nos amb altres universitats de dimensions semblants a les nostres i que abraressin tots els Països Catalans. En una reunió a les Illes vam començar a planificar com es podia iniciar la plasmació de la idea. I després vam tenir una reunió a Tarragona a què van assistir uns 80 professors i es van establir els primers grups

de treball. També hi vam signar un conveni marc de relacions entre nosaltres. El curs vinent ja hi haurà intercanvi de professors i alumnes, així com una col·laboració en programes de recerca.

—¿Quines universitats han signat aquest conveni?

—Perpinyà, Girona, Tarragona, Lleida, les Illes Balears, Castelló i molt possiblement també ho farà Alacant.

—Han estat més valents que els polítics...

—Sí. Jo sempre he pensat que la universitari té alguns avantatges respecte als polítics. Els polítics tenen unes servituds i treballen contemporitzant constantment, buscant solucions immediates i ràpides a problemes molt concrets. I que consti que no ho dic com una crítica, és normal que sigui així, i la política si no existís l'hauríem d'inventar. L'universitari no té uns compromisos de militància, té menys servituds, i malament del dia que en tingui. Aquesta independència té una gran importància. Això no vol dir que els universitaris no tinguin ideologia. No crec que la ciència i la recerca hagin de ser asèptiques. Sempre hi ha d'haver un compromís ideològic al darrere d'un pensador.

—Per tant darrere de l'articulació d'un Erasmus català no hi ha només una qüestió d'estricta conveniència...

—Hi ha ideologia en la mesura que deia abans, però seria entendre-ho malament, si s'interpretava que aquesta col·laboració entre universitats respon a un programa ideològic concret. Evidentment que el fet que diguem que fem un conveni entre universitats que tenen una història semblant, una cultura semblant i una llengua igual ja implica un presa de posició, però és molt lluny de ser polític. Sí que pensem que això pot facilitar la feina als polítics, i pot incentivar uns contactes entre les administracions públiques dels diversos territoris dels Països Catalans. I si això passa, hauré fet un bon servei als polítics i a la idea nacional dels Països Catalans. I val a dir que els polítics ho tenen molt complicat, en aquesta qüestió, perquè el mapa dibuixat per l'estat de les autonomies fa molt difícil la consecució de la idea de Fuster dels Països Catalans.

—Vostè ha dit que l'Erasmus europeu descatalanitzava. ¿Què vol dir això?

—Una de les coses que ens hem d'exigir és de ser clars. En el Reglament de la Universitat Rovira i Virgili declarem que la llengua pròpia és el català. Punt i final. Penso que és l'únic Reglament que no efeeix allò de "el castellà també...". Nosaltres, a això, hi obviem. Si declarem això

“Pensem que el conveni pot facilitar la feina als polítics, i pot incentivar uns contactes entre les administracions públiques dels diversos territoris dels Països Catalans.”

C. PUÉRTOLAS

hem de ser coherents amb aquesta declaració. Quan un professor o alumne de fora, sigui d'Europa o sigui d'un altre continent, ve a la nostra universitat, no podem amagar-li això que hem declarat. Per tant li hem d'explicar que aquí tenim una cultura i una llengua pròpies. Per tant, hem de demanar-li, i hem de ser molt contundents en això, que no destorbi la realitat cultural i lingüística dels Països Catalans. Algú diu: “És que si nosaltres diem a un professor o un estudiant que ve a fer un Erasmus que ha de saber català perquè és la llengua pròpia, potser no vindrà”. Doncs potser semblarà molt dur el que diré, però la meua resposta serà: que no vingui. Hi hauria una altra possible resposta: Si tenim por que no vinguin per culpa d'això, traguem aquest punt del Reglament de la universitat que diu que el català és la llengua pròpia. Coherència.

Nosaltres el que no volem és que es donin situacions com, per exemple, que un professor que té cent alumnes i que habitualment fa les classes en català hagi d'abandonar el català i canviar a l'espanyol perquè arriben dos estudiants de fora que no saben català. Això, ho volem evitar. Si això vol dir que aquests dos alumnes no vindran, torno a dir: per coherència amb el que diu el nostre Reglament, que no vinguin. Ho sentim molt, no ens és igual, però ho sentim molt.

Nosaltres apliquem aquesta exigència també als nostres alumnes. Hem aprovat un Reglament sobre els Erasmus on consten dues coses. Primera, que els estudiants de la Rovira i Virgili que vagin a fer un Erasmus a algun país europeu, al marge que a la universitat amfitriona els

facin o no un examen, aquí prèviament hauran de passar un examen de la llengua del país on han d'anar. Si un estudiant nostre ha d'anar a un país de llengua francesa, no volem que ens faci quedar malament, i per tant aquí aquest senyor haurà de passar aquesta prova, i si no la passa, no hi anirà. Aquesta mateixa exigència volem que es doni també a la recíproca. Per tant el reglament també diu que en cap cas la Rovira i Virgili no podrà permetre que els estudiants Erasmus europeus dificultin la norma habitual d'ús del català a la nostra universitat. I finalment també diu que la Universitat Rovira i Virgili informará les universitats d'Europa de quina és la realitat històrica, social i lingüística dels Països Catalans i sol·licitará que, aquesta informació, la transmetin als qui hagin de venir.

—Vostè és membre de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. ¿Com viu el debat sobre el model de català que d'aquests últims anys?

—No és cap novetat. Ja al segle XIX existia la polèmica entre els puristes i els defensors del català que ara es parla. Tots els idiomes presenten aquesta pugna, però nosaltres ho magnifiquem perquè la nostra és una llengua, en el millor dels casos, subordinada i, en moltes zones, és una llengua dominada.

Penso que hi ha aspectes positius en les dues actituds, i no és una sortida diplomàtica. Vull dir i subraïllar amb tota fermesa que el IEC no està al costat ni dels uns ni dels altres, està per damunt d'això. El que ha de fer l'Institut és reflexionar científicament. Si algú s'ha fet la idea que el IEC s'ha posat o es posarà d'un costat o d'un al-

tre, s'equivoca completament. Ni ho ha fet ni ho farà. L'Institut continua treballant amb uns criteris que són bàsicament els de Pompeu Fabra, i els aplica amb tot rigor.

—¿Llavors tantes baralles no serveixen de res?

—Penso que és dolent que hi hagi tants grups i subgrups i que siguin tan apassionats en les discussions. No hi ha català *light* ni *heavy*; hi ha una única llengua catalana i s'ha acabat la història. No té cap sentit l'existència d'aquests bàndols. Haurien d'aprendre de la història. Precisament perquè som una llengua subordinada hem d'anar amb compte a l'hora d'obrir la mànegua a formes lingüístiques que provenen del castellà, encara que les faci servir tothom. Quan una llengua viu en situació de conflicte amb una altra, com és el cas del català i castellà, no es pot aplicar el criteri de l'extensió de l'ús social tranquil·lament. I menys si hi ha una llengua que és la dominant.

Torno a dir que aprenguem de la història. I ara baixaré a un terreny molt gràfic. Avui ¿qui diu *bocadillu*? Molt poca gent. ¿Qui diu *adiós*? Molt poca gent. ¿Qui diu *busón*? Molt poca gent. ¿Qui diu *sellu*? Molt poca gent. Podríem fer una llista molt llarga de formes que eren absolutament generalitzades i que amb una certa rapidesa s'han substituït per formes genuïnes. I els mitjans de comunicació tenen una gran responsabilitat en aquest sentit.

—¿De què serveix que la secció Filològica tingui autoritat normativa per llei des de l'any 91 si els mitjans de comunicació continuen aplicant les seves pròpies normes?

—Un idioma pressuposa sempre la necessitat d'una disciplina. ¿Que això és coercitiu? Sí, però és que històricament és així. No hi ha cap llengua de cultura d'enlloc que no obligui a una disciplina els seus usuaris. En llenguatge de pedagogia infantil: ¿Hem de creure? Doncs sí, hem de creure, i admetre que una cosa s'ha de dir d'una manera i no és bo que es digui d'una altra. I que una cosa s'ha d'escriure d'una manera i no es pot escriure d'una altra. Perquè, si no, el català deixaria de ser idioma. Ara bé, la disciplina serà dins d'una gamma de possibilitats que oferirà la normativa.

—¿La Secció Filològica té la certesa que en els mitjans de comunicació institucionals es respectaran les normes que dictarà?

—La Filològica té la convicció que ho faran.

Eduard Voltas